

Botanický slovník rodových jmen cévnatých rostlin

Sliby se mají plnit alespoň o Vánocích – takový verš asi čtenáři znají z populární písničky, ale mně ležel v uších i v duši od chvíle, kdy jsme společně s Annou Skalickou a Václavem Zeleným na stránkách Živy oznámili, že naše práce na českém jmenosloví cévnatých rostlin se blíží ke konci (viz Živa 2006, 4: LVI). Blížení trvalo až do srpna r. 2012, kdy v nakladatelství Aventinum vyšel Botanický slovník rodových jmen cévnatých rostlin (s částí latinsko-českou a česko-latinskou). Okolnosti vzniku a jeho obsah bych nyní čtenářům Živy v následujícím textu rád přiblížil.

Práci jsme začali v r. 2003, po večerech a ve volném čase. Všichni tři jsme se na pracovištích (Univerzita Karlova v Praze a Česká zemědělská univerzita v Praze) setkávali s potřebou jisté kodifikace nebo jen doporučení vhodného českého rodového jména. Příklad střídání označení pampeliška a smetánka v očích veřejnosti dospěl téměř až do stadia nevysvětlitelnosti a komična. Dotazy různých nakladatelství, časopisů i laické veřejnosti se pro nás staly motivací pokusit se o jakýsi souhrn.

Počínaje klasikou, jakou byla obě česká vydání Mattioliho herbáře z 16. stol., přes průkopnické práce bratří Preslů (zejména Jana Svatopluka; viz také např. Živa 2012, 4: LXXV) a jejich vrstevníků nebo bezprostředních následovníků v 19. stol. až po rozmanité prameny ze století dvacátého – to vše pro nás bylo zdrojem vyhledávání a sledování frekvence použití jednotlivých českých rodových jmen. Po r. 1990 přišla vlna překládaných zahradnických zaměřených knih, rozmohly se zahradnické firmy dovážející druhy dříve u nás nevídané, rozšířily se možnosti cestování. Katalogy, ba i sáčky se semeny byly rovněž zdrojem

našich výpisků. Tak se podařilo shromáždit několik tisíc českých jmen rostlin někdy oprávněně, jindy kuriózně považovaných za jména rodová – jedno z nich jsme pak pro určitý rod vybrali jako doporučené; ostatní uvádíme v knize v závorce jako synonyma, lišící se třeba i jen délkou samohlásky. To je obsahem latinsko-české části. V části opačné, česko-latinské jsme všechna zachycená jména (opět včetně kuriózních, jako je např. pokojový doubek) uvedli s tím, že doporučený název je graficky odlišený, ostatní se odvolávají na vybrané latinské rodové jméno. V úvodní části slovníku jsou tyto nuance podrobně vysvětleny.

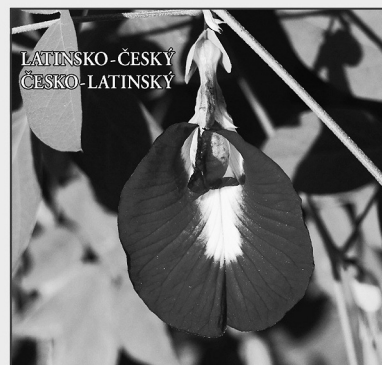
České ekvivalenty, platné (doporučené) i neplatné, včetně opuštěných a neujatých byly předány do Českého národního korpusu. Jde o akademický projekt zaměřený na budování rozsáhlé počítačové databáze především psané (tištěné) češtiny. Zaznamenává v optimálním případě každý literárně zachycený český výraz. Na projektu pracuje Ústav Českého národního korpusu při Filozofické fakultě UK v Praze.

Tento právě vydaný slovník není vědeckým (ani etymologickým) pojednáním a nečiní si zdaleka nárok na úplnost. Pokusili jsme se pouze shrnout a sjednotit nejběžnější česká botanická rodová jména cévnatých rostlin a z mnoha excerpovaných vybrat ta, která jsou vhodná k doporučení pro přijetí širokou veřejností – anebo dovedou k příslušné jazykové alternativě. Hesla uvedená ve slovníku zpestřují ilustrace Zdeny Krejčové a fotografie Jana Ševčíka (na obálce je klitorie ternatská – *Clitoria ternatea*). Autoři věří, že slovník přinese užitek mnoha zájemcům o botaniku i pěstování rostlin.

Anna Skalická • Václav Větvička • Václav Zelený

BOTANICKÝ SLOVNÍK

rodových jmen cévnatých rostlin

LATINSKO-ČESKÝ
ČESKO-LATINSKÝ

AVENTINUM

Aventinum s. r. o., Praha 2012
Knihu lze zakoupit mimo knihkupectví s výraznou slevou v sekretariátu České botanické společnosti v Benátské ulici 2 v Praze, nebo objednat přímo u autorů na emailové adrese: zweig@seznam.cz

1 Marokánka pestrá (*Ismelia versicolor*) – u nás často pěstovaná velmi dekorativní letnička příbuzná kopretinám. Jazykovité květy jsou z větší části bílé, ke středu úboru koncentricky červenohnědé a žluté. Jak i její jméno napovídá, pochází z Maroka.

2 Trnovec Kristův (*Paliurus spina-christi*) je hustý, silně trnitý křivolace rostoucí keř tvořící hlavně ve východním Středomoří neprostupné houštiny. Charakteristickým znakem jsou okrouhlé nažky se širokým křídlatým lemem. V křesťanském náboženství se traduje, že z něho byla spletena trnová koruna Ježíše Krista. Snímky V. Zeleného

1

2